

KEMENTERIAN PENGAJIAN TINGGI

ASAS REKABENTUK PROJEK

NIK NOR HISHAMUDDIN BIN NIK MUSTAPHA Jabatan Kejuruteraan Elektrik

Asas Rekabentuk Projek

Nik Nor Hishamuddin bin Nik Mustapha

Jabatan Kejuruteraan Elektrik Politeknik Kota Bharu KM. 24, Kok Lanas, 16450 Ketereh, Kelantan

eISBN 9789672702009

Diterbitkan dan dicetak oleh: Jabatan Kejuruteraan Elektrik Politeknik Kota Bharu

KM. 24, Kok Lanas, 16450 Ketereh, Kelantan Asas Rekabentuk Projek Terbitan Edisi 2021 © Nik Nor Hishamuddin bin Nik Mustapha

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukarkan kepada sebarang bentuk atau dengan sebarang alat, sama ada dengan cara elektronik, gambar dan rakaman serta sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada Jabatan Kejuruteraan Elektrik, Politeknik Kota Bharu.

Asas Rekabentuk Projek / Nik Nor Hishamuddin bin Nik Mustapha

PENGHARGAAN

Syukur kepada Allah swt di atas kekuatan yang telah diberikan kepada saya di dalam menyiapkan buku ini. Saya juga ingin mengambil kesempatan untuk merakamkan terima kasih kepada Ketua Jabatan Kejuruteraan Elektrik, Puan Fatimah binti Ab Rahman di atas kepercayaan yang diberikan dalam melaksanakan tugas ini. Ucapan terima kasih juga kepada rakan-rakan seperjuangan yang telah menyumbangkan fikiran dan masa secara langsung dan tidak langsung dalam memantapkan kandungan buku ini. Ucapan yang sama turut dirakamkan kepada Puan Sheilani binti Shaari yang telah bersama-sama melakukan penyemakan ke atas draf dan rekabentuk buku ini. Tidak lupa juga kepada isteri dan anak yang telah banyak memberi sokongan moral kepada saya.

Nik Nor Hishamuddin bin Nik Mustapha

Jabatan Kejuruteraan Elektrik Politeknik Kota Bharu KM. 24, Kok Lanas, 16450 Ketereh, Kelantan

PENGENALAN

Buku ini dihasilkan bagi membantu pelajar mahupun penyelia projek dalam menghasilkan projek inovasi dalam bidang elektrik dan elektronik. Asas Rekabentuk Projek ini adalah satu kaedah tunjukcara di dalam penghasilan sesebuah papan litar bercetak dengan menggunakan perisian rekabentuk litar skematik dan melibatkan penggunaan komponen/perkakasan elektronik tertentu. Perisian yang digunakan ialah *Proteus Professional PCB Design Suite 8.7*. Proteus Professional adalah gabungan perisian untuk merekabentuk litar skematik, mensimulasikan litar skematik dan menghasilkan papan litar bercetak (*Printed Circuit Board*, PCB). Perisian Proteus ini amat membantu para pelajar menghasilkan rekabentuk litar skematik dan dapat menguji pengoperasian litar tersebut dengan mensimulasikannya. Perisian ini juga membolehkan para pelajar membuat pengaturcaraan untuk mengawal pengawal mikro (*microcontroller*) seperti Arduino, PIC dan sebagainya. Perisian ini sangat mudah digunakan dan ianya sangat berguna dalam pendidikan dan reka bentuk PCB profesional.

Dalam penulisan buku ini, pengawal mikro yang digunakan dalam penghasilan projek ini bagi mengawal pergerakan litar adalah Arduino ESP32. Arduino ESP32 dipilih berbanding versi Arduino yang lain kerana ia menggunakan sistem kuasa dan kos yang rendah. Tambahan pula, ESP32 telah pun dibina bersepadu bersama *Bluetooth* dan *WiFi* bagi memudahkan penghasilan projek berasaskan *Internet of Things* (IOT).

BIODATA PENULIS

Nik Nor Hishamuddin bin Nik Mustapha dilahirkan di Machang, Kelantan pada tanggal 16 Ogos 1972. Mendapat Pendidikan awal di SK Cherang Ruku, SMK Kamil Pasir Puteh Kelantan. Merupakan anak ke dua daripada tujuh orang adik beradik. Berjaya mendapat keputusan yang cemerlang pada peringkat SPM dan seterusnya menyambung pengajian ke peringkat matrikulasi di Universiti Putra Malaysia. Mendapat Sarjana Muda Kejuruteraan (Elektronik & Komputer) dari Universiti Putra Malaysia (1997).

Kini beliau bertugas sebagai pensyarah di Jabatan Kejuruteraan Elektrik, Politeknik Kota Bharu Kelantan. Beliau mula bertugas di Politeknik sejak Januari 2000. Sebelum itu, beliau pernah bertugas sebagai pensyarah di Universiti Tun Abdul Razak Kota Bharu Kelantan (1998). Dalam bidang pentadbiran, beliau pernah menjadi Pegawai Multimedia Politeknik Kota Bharu selama 3 tahun. Bermula tahun 2017, beliau memegang jawatan sebagai Penyelaras Projek di Jabatan Kejuruteraan Elektrik Politeknik Kota Bharu. Beliau bergerak aktif dan banyak memberi sumbangan dalam program-program pembangunan pelajar, murid-murid sekolah, kakitangan kerajaan dan juga agensi swasta.

ISI KANDUNGAN

PENGHARGAAN
PENGENALAN
BIODATA PENULIS
ISI KANDUNGAN
PENGKALAN DATA PROTEUS
PENGKALAN DATA PAKEJ KOMPONEN7
PENGURUSAN FAIL PERPUSTAKAAN10
FAIL PERPUSTAKAAN ESP3211
FAIL PERPUSTAKAAN CONN-SIL1516
FAIL PERPUSTAKAAN MOTOR DRIVER SHIELD21
REKABENTUK SUSUNATUR SKEMATIK
PROSES MEMASUKKAN KOMPONEN30
PROSES MELUKIS LITAR PROJEK
REKABENTUK SUSUNATUR PCB
PROSES MENCETAK SUSUNATUR LITAR51
PROSES PRESENTISIZING53
PROSES MEMBUANG FOTORESIS55
PROSES PUNARAN
RUJUKAN

PENGKALAN DATA PROTEUS

Perisian Proteus tidak mempunyai semua pakej komponen di dalam pengkalan data / perpustakaannya. Komponen yang tidak terdapat di dalam pengkalan data / perpustakaan perlulah di muat naik atau tambah kedalam perpustakaan bagi tujuan simulasi.

Sebagai contoh di dalam tugasan ini, terdapat 2 fail komponen perpustakaan (*component library*) yang perlu disediakan terlebih dahulu sebelum merebentuk litar skematik iaitu komponen susunatur PCB dan komponen skematik. Pengguna perisian proteus boleh menghasilkan sendiri komponen ini dengan mengetahui saiz dan rekabentuk komponen yang sebenar. Namun untuk mempercepatkan kerja merebentuk litar, kedua-dua fail ini telah disediakan terlebih dahulu dan dimuatnaik (*upload*) ke *Google Drive*. Pelajar hanya perlu memuatturun (*download*) fail tersebut yang boleh di capai dengan mengimbas kod QR seperti yang ditunjukkan pada Rajah 1.1 di bawah atau melalui pautan berikut:

https://drive.google.com/drive/folders/13Om7LOWVLRAxb159Zd7icqP2bTKxWTlm?usp=sh aring.

Rajah 1.1: Kod QR ke Fail Google Drive

PENGKALAN DATA PAKEJ KOMPONEN

Terdapat 3 komponen yang akan digunakan di dalam projek ini yang tidak terdapat di dalam perpustakaan komponen (*component library*) *Proteus.* Berikut adalah langkah-langkah bagi penetapan penambahan pakej komponen di dalam pengkalan data / perpustakaan.

- 1.1. Buka fail ESP32 PCB LAYOUT (yang telah dimuatturun (download) dari google drive sebelum ini).
- 1.2. Paparan menunjukkan 3 komponen iaitu ESP32 DEV KIT, MOTOR DRIVER SHIELD dan CONN-SIL15 seperti yang ditunjukkan pada Rajah 1.2 dibawah.

Rajah 1.2: Paparan Komponen ESP32 PCB LAYOUT

1.3. Pada komponen ESP32 DEV KIT, klik kanan pada tetikus dan pilih *Make Package* pada menu tarik ke bawah (*pull down menu*) seperti yang ditunjukkan pada Rajah 1.3.

Rajah 1.3: Paparan Menu Tarik ke Bawah Make Package

1.4. Pastikan penetapan parameter *Make Package* adalah seperti Rajah 1.4 di bawah dan klik butang OK.

Make Package	? ×
Indexing and Library Selection 3D Mechanical Model 3D Visual Model	
New Package <u>N</u> ame: ESP32 DEV KIT	Save Package To Library: USERPKG
Package <u>Category:</u> Integrated Circuits	
Package Type: Through Hole	
Package Sub-category:	
(None)	
Package <u>D</u> escription:	
Advanced Mode (Edit Manually)	
Help	OK Cancel

Rajah 1.4: Paparan tetingkap Make Package bagi ESP32 DEV KIT

1.5. Ulang langkah 1.3 untuk komponen CONN-SIL15 dan tetapkan parameter seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.5 dan klik butang OK.

¢	Make Package	?	x
	Indexing and Library Selection 3D Mechanical Model 3D Visual Model		
	New Package Name:	Save Package To <u>L</u> ibrary: USERPKG	
	Connectors New		
	Package <u>Type:</u> Through Hole		
	Package Sub-category:		
	(None) View		
	Package <u>D</u> escription:		
	Advanced Mode (Edit Manually)		
	Help	OK Cance	!

Rajah 1.5: Paparan tetingkap Make Package bagi CONN-SIL15

1.6. Ulang langkah 1.3 untuk komponen MOTOR DRIVER SHIELD dan penetapan parameter adalah seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.6 dan klik butang OK.

🛑 Make Package	? <mark>×</mark>
Indexing and Library Selection 3D Mechanical Model 3D Visual Model	
New Package <u>N</u> ame:	Save Package To Library: USERPKG
Package <u>Category:</u> Connectors	
Package <u>Type:</u> Through Hole	
Package Sub-category:	
Package <u>D</u> escription:	
Advanced Mode (Edit Manually)	
Help	OK Cancel

Rajah 1.6: Paparan tetingkap Make Package bagi MOTOR DRIVER SHIELD

PENGURUSAN FAIL PERPUSTAKAAN

Berikut adalah langkah-langkah bagi menghasilkan susunatur litar skimatik.

- 1.1. Buka fail ESP32 Schematic dengan menggunakan Proteus 8.7
- 1.2. Paparan akan menunjukkan terdapat 3 komponen iaitu CONN-SIL15, ESP32 DEV KIT dan MDS seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.7 di bawah.

Rajah 1.7: Paparan Komponen ESP32 SKEMATIK

FAIL PERPUSTAKAAN ESP32

1.1. Pada komponen ESP32, klik kanan pada tetikus dan pilih *Make Device* pada menu tarik ke bawah seperti yang ditunjukkan pada Rajah 1.8 di bawah.

Rajah 1.8: Paparan Menu Tarik ke Bawah Make Device

1.2. Tetapkan parameter *Make Device* seperti Rajah 1.9 di bawah ini dan klik butang *Next*.

-Q : = 0				? X
S				
the device and the com	ponent reference p	orefix.		
ESP32 DEV KIT				
ESP				
any external module file t	that you want attac	ched to the devi	ce when it is plac	ced.
Properties:				
component animation.	Please refer to the	Proteus VSM S	DK for more infor	mation.
0				
Help	<back< th=""><th>Next></th><th>OK (</th><th>Cancel</th></back<>	Next>	OK (	Cancel
	S ESP32 DEV KIT ESP any external module file t component animation. I Help	S the device and the component reference p ESP32 DEV KT ESP any external module file that you want attac Properties: component animation. Please refer to the t: Help KBack	S the device and the component reference prefix. ESP32 DEV KIT ESP any external module file that you want attached to the devi Properties: component animation. Please refer to the Proteus VSM S t: Help <back next=""></back>	S the device and the component reference prefix. SP02 DEV KIT ESP any external module file that you want attached to the device when it is place Properties: component animation. Please refer to the Proteus VSM SDK for more infor Help <back next="">OK</back>

Rajah 1.9: Paparan tetingkap Make Device bagi ESP32 SKEMATIK

1.3. Paparan pada tetingkap Make Device bagi Packaging seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 1.20 menunjukkan komponen tiada pakej di dalam perpustakaan PCB. Jadi, klik butang Add/Edit untuk menambah perpustakaan PCB bagi komponen ESP32.

Rajah 1.20: Paparan tetingkap Make Device bagi Add/Edit komponen ESP32

1.4. Kemudian klik butang Add seperti dalam Rajah 1.21.

Package D	evice	04-1		-		8
ackagings:					The second se	
	🗌 Default p	ackage?	Ad	d Re	name Delete Order	
			J			
o. Of Gates:	1	Gates (eleme	ents) can be	swapped	on the PCB layout?	
Pin	Hidden	Common	Tune	۵		
31/3	TIQUEIT	Common	1/0	16		
EN			Input	1	E	
SIPO23			Power	30		
GIPO35			Input	5		
GND{00}			Input	17		
GND{01}			1/0	14	No packages available for previ	ew.
GPIO2			1/0	19	III IIII IIII IIII IIII IIIIIIII	
GPIO4			1/0	20		
GPIO5			1/0	23		
C Pins:					Add Pin Remove Pin	
wapable Pins						
					Add	
					Heildve	
					+ Replace	
Line ARES	ibraries				Help Assign Package(s) Ca	ncel

Rajah 1.21: Paparan tetingkap untuk Add Package Device ESP32

1.5. Taip perkataan ESP32 pada ruang *Keywords* dan pilih ESP32 DEV KIT USERPKG dan klik butang OK seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 1.22 di bawah.

Keywor <u>d</u> s:	<u>R</u> esults (2):			
esp32	Device	Library	Descri	otion
Match Whole Words?	ESP32 DEV KIT	USERPKG		
Category:	ESP32 DEVKIT	USERPKG		
(All Categories)				
Integrated Circuits				
<u>T</u> ype:				
(All Types)				
Through Hole				
Sub-ottogony				

Rajah 1.22: Paparan tetingkap Penetapan Perpustakaan ESP32

1.6. Tentukan penetapan parameter yang digunakan adalah sama seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.23(a) dan klik butang *Assign Package*(1).

ackagings:	ESP32 DE	V КІТ					,	-	
	V Default p	backage?	A	dd	Rename	Delete	Order		
o. Of Gate:		Gates (eleme	ents) can b	e swapp	ed on the	PCB layout	i?		
Pin	Hidden	Common	Type	A					0 1in
3V3			1/0	16	_				0.111
EN			Input	1					
GIPO23			Power	30			_		
GIPO35			Input	5	_				
GND{00}			Input	1/					- B # #
GND{01}	_		1/0	14					
GPIO2			1/0	19					
GPIO4			1/0	20					↓ ↓
GPI05			1/0	23				-	
IC Pins					Add	Pin R	emove Pin	1	1.4in
wapable Pin	s:					*	Add		
							Remove		
						-	Replace	]	

Rajah 1.23: (a) Paparan tetingkap Package Device bagi ESP32

1.7. Pastikan penetapan parameter *Make Device* bagi *Packaging* yang dipaparkan adalah sama seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.23(b) di bawah ini dan seterusnya klik butang *Next*.

-∰- Make Device		? ×	
Packagings The device you are making already has p Add/Edit button to review these as they m	backagings defined. It is strongly recor may no longer be valid if you have cha	mmended that you used the anged any of the device	_
ESP32 DEV KIT	• • • • • • • • • • • • • • • • • • •	25.342mm	
Help	<back next=""></back>	OK Cancel	

Rajah 1.23(b): Paparan tetingkap Packaging bagi ESP32

1.8. Seterusnya, penetapan parameter bagi *Make Device* bagi *Components Properties* & *Definitions* adalah seperti yang dipaparkan di dalam Rajah 1.24 dan klik butang *Next*.

Make Device	nitions	the device. Proper	ties cap be us	? X
Package Image: Comparison of the components costs. Image: Comparison of the components costs. Image: Comparison of the comparison of	Property Definition Name: Desgription: Type: PCB Package(s): Type: Property Defaults: Default Package Visibility: en editing Component	PCB Package PCB Package PCB Package ESP32 DEV KIT Normal ESP32 DEV KIT Hide Name & Val	the scan be us mation such a	Browse
Help	<back< td=""><td>Next></td><td>OK</td><td>Cancel</td></back<>	Next>	OK	Cancel

Rajah 1.24: Paparan tetingkap Components Properties & Definitions bagi ESP32

1.9. Pastikan parameter *Make Device* bagi *Device Data Sheet* & *Help File* adalah seperti yang dipaparkan pada Rajah 1.25 di bawah ini, seterusnya klik butang *Next*.

⊁ Make Device	? <mark>- x</mark>
Device Data Sheet	& Help File
You can link your device	to a data sheet (Acrobat .PDF file) and/or a help file. These can then be
Data Sheet:	uons on the Ealt Component dialogue form.
Data Sheet Filename:	
Download Server:	
Download Path:	
Download <u>U</u> ser Id:	
Download Password:	
Help Topic: <u>H</u> elp File: Conte <u>xt</u> Number:	
	Help KBack Next OK Cancel

Rajah 1.25: Paparan tetingkap Device Data Sheet & Help File bagi ESP32

1.10. Pastikan parameter *Make Device* bagi *Indexing and Library Selection* yang dipaparkan adalah sama seperti dalam Rajah 1.26 di bawah dan klik butang OK bagi menyelesaikan penetapan perpustakaan komponen ESP32.

Make Device	? ×
Indexing and Library Selection Device Category: Microprocessor ICs Device Sub-category: ARDUINO New Device Manufacturer: (None) Stock/Order Code:	Save Device To Library: 74CBT CM0_NXP CM3_ATMEL CM3_STM32 IDT INFINEON JRC STDIAC STMOSFET STSCR
Device Description:	STTRIAC USERDVC VUDEV
Advanced Mode (Edit Fields Manually) Device Notes:	
Help (Back Next>	OK Cancel

Rajah 1.26: Paparan tetingkap Indexing and Library Selection bagi ESP32

FAIL PERPUSTAKAAN CONN-SIL15

1.1 Pilih komponen CONN-SIL15 dan klik kanan pada tetikus dan pilih *Make Device* pada menu Tarik ke Bawah seperti yang ditunjukkan pada Rajah 1.27 di bawah.

Rajah 1.27: Paparan Menu Tarik ke Bawah Make Device bagi CONN-SIL15

1.2 Tetapkan parameter *Make Device* seperti Rajah 1.28 di bawah ini dan klik butang *Next*.

*	Make Device			-	? ×
	evice Properties				
-	General Properties:				
	Enter the name for the	e device and the component re	ference prefix.		
	Device <u>N</u> ame:	CONN-SIL15			
	Reference Prefi <u>x</u> :	SIL			
	Enter the name of any	y external module file that you v	vant attached to the	device when it is pl	aced.
	External <u>M</u> odule:				
	Asting Company D				
	Enter properties for co	opercies: omponent animation. Please ref	er to the Proteus VS	M SDK for more info	omation.
	Symbol Name Stem:				
	No. of States:	0			
	Bitwise States?				
	Link to DLL?				
-					
		Help <ba< th=""><th>ick Next></th><th>ОК</th><th>Cancel</th></ba<>	ick Next>	ОК	Cancel
_	Device Name: Reference Prefix: Enter the name of any External Module: Active Component Pr Enter properties for co Symbol Name Stem: No. of States: Bitwise States? Link to DLL?	CONN-SIL15 SIL y external module file that you v operties: omponent animation. Please ref	vant attached to the ier to the Proteus VS	device when it is pl	aced. ormation.

Rajah 1.28: Paparan tetingkap Make Device bagi CONN-SIL15

1.3 Paparan pada tetingkap Make Device bagi Packaging adalah seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 1.29. Paparan menunjukkan komponen tiada pakej di dalam perpustakaan PCB. Klik butang Add/Edit untuk menambah perpustakaan PCB untuk komponen CONN-SIL15.

Hake Device		? ×
Packagings		
The device you are making Add/Edit button to review t	already has packagings defined. It is strongly recommended tha hese as they may no longer be valid if you have changed any of	t you used the the device
NULL		
	ARES PCB libraries are not installed or the specified package cannot be found in an	i v librarv.
		y nord yr
Add/Edit		
	Help <back next=""> OK</back>	Cancel

Rajah 1.29: Paparan tetingkap *Make Device* bagi *Add/Edit* komponen CONN-SIL15

1.4 Klik butang *Add* seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 1.30.

Pack	age Device						? <mark>- </mark> ×
Packagi	ings: NU	LL				•	
		efault pack	age?	Add	Rename Delete Ord	er	
No. Of G	iate: 1	Gates	s (elements)	can be s	wapped on the PCB layout?		
Pin	Hidden	Common	Туре	А			
1			Passive	1			
2			Passive	2			
3			Passive	3		Ε	
4			Passive	4			ARES PCB Layout is not installed
5			Passive	5			07
6			Passive	6			01
7			Passive	7			the specified package cannot be found in any
8			Passive	8			ARES library.
9			Passive	9		-	
NC Pins			-		Add Pin Remove	Pin	
Swapab	le Pins:						
					Add	ve	
					- Repla	ce	
VUse /	ARES Librari	es					Help Assign Package(s) Cancel

Rajah 1.30: Paparan tetingkap untuk Add Package Device bagi CONN-SIL15

 Pada tetingkap *Pick Package*, taip perkataan CONN-SIL15 pada ruang *Keywords* dan pilih CONN-SIL15 USERPKG dan klik butang OK seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 1.31 di bawah.

Pick Packages	-			
Keywor <u>d</u> s:	<u>R</u> esults (1):			
CONN-SIL15	Device	Library	Description	
Match whole words?	CONN-SIL1	5 USERPK	à	
Category:				
(All Categories)				
Connectors				
<u>T</u> ype:				
(All Types)				
Through Hole				

Rajah 1.31: Paparan tetingkap Pick Package bagi CONN-SIL15

1.6 Pastikan penetapan parameter yang digunakan adalah sama seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.32 di bawah ini dan klik butang *Assign Package(1).*

onagi		viv-SiLio)efault packa	ane?	۵dd	Benan	e Delet	• Order				
		ordan paora	Jgo :	Add				_			
. Of G	ate: 1	Gate	s (elements)	can be s	wapped on	the PCB lay	out?		4		
in	Hidden	Common	Туре	А						4 o	
			Passive	1				1		42	
			Passive	2						12	
			Passive	3			E			11	
			Passive	4						10	
			Passive	5					느	9	
			Passive	6					▼.	8	
			Passive	7					~	7	
			Passive	8						6	
-			Passive	9						5	
Pins						dd Pin	Bemove Pin			4	
							110110101111			3	
apab	e Pins:									2	
							Add		4	7	
							Remove				
						-	Replace				

Rajah 1.32: Paparan tetingkap *Package Device* bagi CONN-SIL15

1.7 Pastikan penetapan parameter yang digunakan adalah sama seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.33 di bawah ini dan klik butang *Next*.

Make Device
Make Device Packagings The device you are making already has packagings defined. It is strongly recommended that you used the Add/Edit button to review these as they may no longer be valid if you have changed any of the device CONN-SIL15 NULL
Add/Edit
Help <back next=""> OK Cancel</back>

Rajah 1.33: Paparan tetingkap *Packaging* bagi CONN-SIL15

1.8 Seterusnya, klik butang *Next* seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.34.

Make Device Component Properties & Defin Use the New and Delete keys to add/ packaging for PCB layout and paramet and components costs.	nitions remove properties to ters for simulator mod	the device. Properties can be used to specify lels, as well as information such as stock-codes	_					
PACKAGE	Property Definition							
	<u>N</u> ame:	PACKAGE						
	Description:	PCB Package						
*	<u>T</u> ype:	PCB Package 💌						
	PCB Package(s):	CONN-SIL15,NULL						
w	<u>T</u> ype:	Normal						
	Property Defaults:							
- ×	Default <u>P</u> ackage	NULL 👻						
New Delete	<u>V</u> isibility:	Hide Name & Value 🔹						
Use default property definitions when editing Components?								
Help	<back< td=""><td>Next> OK Cancel</td><td></td></back<>	Next> OK Cancel						

Rajah 1.34: Paparan tetingkap Component Properties & Definations bagi CONN-SIL15

1.9 Klik *Next* seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.35.

Make Device	e Hala Cila			1	? ×
		arabat PDE filo		file. These earli	then he
accessed via special bu	ttons on the 'Edit C	omponent' dialo	gue form.	me. mese cam	nen be
Data Sheet:					
Data Sheet Filename:					
Download <u>S</u> erver:					
Download Path:					
Download <u>U</u> ser Id:					
Download Password:					
Help Topic:					
Conte <u>x</u> t Number:	U				
	Help	<back< td=""><td>Next></td><td>ОК</td><td>Cancel</td></back<>	Next>	ОК	Cancel

Rajah 1.35: Paparan tetingkap Device Data Sheet & Help File bagi CONN-SIL15

1.10 Pastikan parameter Make Device bagi Indexing and Library Selection yang dipaparkan adalah sama seperti dalam Rajah 1.36 di bawah dan klik butang OK bagi menyelesaikan penetapan perpustakaan komponen CONN-SIL15.

™ Make Device	? ×
Indexing and Library Selection	
Device Category: Connectors Device Sub-category: SIL SIL Device Manufacturer. (None) Stock/Order Code: Device Description: Advanced Mode (Edit Fields Manually) Device Notes:	Save Device To Library: 74CBT CM0_NXP CM3_ATMEL CM3_STM32 IDT INFINEON JRC STDIAC STMOSFET STSCR STTRIAC USERDVC VUDEV
Help (Back Next)	OK Cancel

Rajah 1.36: Paparan tetingkap *Indexing and Library Selection* bagi CONN-SIL15

FAIL PERPUSTAKAAN MOTOR DRIVER SHIELD

1.1. Pilih komponen MOTOR DRIVER SHIELD, klik kanan pada tetikus dan pilih *Make Device* pada menu Tarik ke Bawah seperti yang ditunjukkan pada Rajah 1.36 di bawah.

Rajah 1.36: Paparan Menu Tarik ke Bawah Make Device bagi MOTOR DRIVER

SHIELD

1.2. Tetapkan parameter *Make Device* seperti Rajah 1.37 di bawah ini dan klik butang

Next.

Make Device	e ? X
Device Prop	perties
General Pron	narties:
Enter the nan	ne for the device and the component reference prefix.
Device Name	e: MDS
Reference Pr	refix: MDSI
Enter the nam	me of any external module file that you want attached to the device when it is placed
External Mod	
External mod	
Active Comp	onent Properties:
Enter properti	ies for component animation. Please refer to the Proteus VSM SDK for more information.
Symbol Name	e Stem:
No. of States	с О
Bitwise States	s?
Link to DLL?	
	Help (Back Next> OK Cancel

Rajah 1.37: Paparan tetingkap Make Device bagi MOTOR DRIVER SHIELD

1.3. Paparan pada tetingkap Make Device bagi Packaging adalah seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 1.38. Paparan menunjukkan komponen tiada pakej di dalam perpustakaan PCB. Klik butang Add/Edit untuk menambah perpustakaan PCB untuk komponen MOTOR DRIVER SHIELD.

Rajah 1.38: Paparan tetingkap Make Device bagi Add/Edit komponen MOTOR

DRIVER SHIELD.

1.4. Klik butang Add seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 1.39.

2.2	Defa	ault package	?	bbA	Bename Delete Order
				Had	
o. Of Gate	s: 1	Gates (e	elements) ca	n be swap	oped on the PCB layout?
Pin	Hidden	Common	Туре	А	
EN1			Input	1	
N2			Input	11	
ind{00}			Power	4,5,	=
3ND{01}			Power	17,	
GND{02}			Power	4,5,	
N1			Input	2	No packages available for preview.
N2			Input	9	
N3			Input	12	
N4			Input	19	
			-		
C Pins:					Add Pin Remove Pin
vapable P	'ins:				
					Add Add
					Bemove
					Tieneve
					The Replace

Rajah 1.39: Paparan tetingkap untuk Add Package Device bagi MOTOR DRIVER SHIELD

1.5. Pada tetingkap *Pick Package*, taip perkataan MDS pada ruang *Keywords* dan pilih MDS USERPKG dan klik butang OK seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 1.40 di bawah.

Keywor <u>d</u> s:	Results (1):					
MDS	Device	Library	Description			
Match whole words?	MDS	USERPKG				
Category:						
(All Categories)						
Connectors						
<u>T</u> ype:						
(All Types)						
Through Hole						

Rajah 1.40: Paparan tetingkap Pick Package bagi MOTOR DRIVER SHIELD

1.6. Pastikan penetapan parameter yang digunakan adalah sama seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.41 di bawah ini dan klik butang *Assign Package(1)*.

	V Defa	ult package	?	Add	Rename Delete Order		
01.01	1	Goton (c	lomonto) or	n ha aw	and on the PCP lavest?		
D: Of Gate:	, Italian	Common	Turner (15) Co	an be swa		0.1im	
ENI1	Hidden	Common	Type	10		Ų. III	
EN2			loput	10			
GND{00}			Power	3	=	8 7 6 5 4 3 2 1	4
GND{01}			Power	8			
GND{02}			Power	9		\$P \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \	
N1			Input	14		<u> </u>	
N2			Input	15		ሮ ስፍ	
N3			Input	12		01-	
IN4			Input	11			57
			-		•	9 10 11 12 13 14 15 15	4
C Pins					Add Pin Remove Pin	\₽	
						0.7in	
wapable P	ins:						
					Add		
					Hemove		
					- Replace		

Rajah 1.41: Paparan tetingkap *Package Device* bagi MOTOR DRIVER SHIELD

1.7. Pastikan penetapan parameter yang digunakan adalah sama seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.42 di bawah ini dan klik butang *Next*.

Rajah 1.42: Paparan tetingkap Packaging bagi MOTOR DRIVER SHIELD

1.8. Seterusnya, klik butang Next seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.43.

∰ Make Device			? ×
Component Propertie	s & Defir	nitions	
Use the New and Delete k packaging for PCB layout a and components costs.	eys to add/ and paramet	remove properties ters for simulator m	to the device. Properties can be used to specify odels, as well as information such as stock-codes
		Property Definition	on:
ITFMOD		Name:	MODFILE
PACKAGE		Description:	LISA Model File
		<u>T</u> ype:	String 💌
	•	<u>Т</u> уре:	Read Only
		Property Default	is:
	- X	Default <u>V</u> alue:	L293D
New Dele	te	<u>V</u> isibility:	Hide Name & Value 🔹
Use default property def	initions whe	en editing Compone	ents?
	Help	<back< td=""><td>Next> OK Cancel</td></back<>	Next> OK Cancel

Rajah 1.43: Paparan tetingkap Component Properties & Definations bagi MOTOR DRIVER

SHIELD

1.9. Klik Next seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 1.44.

ou can link your devic ccessed via special bu	ttons on the 'Edit Component	)F file) and/or a help file. Th ' dialogue form.	nese can then be
Data Sheet:			
Download Server:			
Download Path:			
Download User Id:			
Download Password:			
Help Topic:			

Rajah 1.44: Paparan tetingkap Device Data Sheet & Help File bagi MOTOR DRIVER SHIELD

1.10. Pastikan parameter *Make Device* bagi *Indexing and Library Selection* yang dipaparkan adalah sama seperti dalam Rajah 1.45 di bawah dan klik butang OK bagi menyelesaikan penetapan perpustakaan komponen MOTOR DRIVER SHIELD.

Make Device	
Device gategory: Analog ICs Device Sub-category: Miscellaneous New Device Manufacturer: SGS-Thompson New Stock/Order Code: Device Description: Push-Pull four channel driver with diodes. Advanced Mode (Edit Fields Manually) Device Notes:	Save Device To Library: 74CBT CM0_NXP CM3_ATMEL CM3_STM32 IDT INFINEON JRC STDIAC STDIAC STMOSFET STSCR STTBIAC VUDEV
Help (Back Next)	OK Cancel

Rajah 1.45: Paparan tetingkap Indexing and Library Selection bagi MOTOR

DRIVER SHIELD

REKABENTUK SUSUNATUR SKEMATIK

Proteus Professional 8.7 adalah aplikasi yang sangat berguna untuk membina papan litar tercetak dengan mudah. Ia mempunyai antaramuka yang sangat tersusun beserta peralatan dan arahan yang diperlukan bagi membentuk PCB. Aplikasi ini menyediakan banyak contoh, dengan ini kita boleh memilih dan melihat apakah yang sebenarnya berlaku pada arahan-arahan tersebut. Paparan bukan sahaja dalam bentuk litar skematik dan kod arahan malah boleh dilakukan simulasi keseluruhan projek. Berikut adalah Langkah-langkah bagi pembuatan litar skematik dan litar PCB menggunakan perisian *Proteus Professional PCB Design Suite 8.7*.

1.1. Rajah 2.1 menunjukkan ikon Proteus 8 Professional

Rajah 2.1: Ikon Proteus 8 Professional

- 1.2. Klik 2 kali pada ikon proteus untuk membuka perisian tersebut.
- 1.3. Klik New Project seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 2.2 dibawah.

lie System Help						Particular Control of
	0					
C Home Page X						
💥 PROTEU	S DESIGN SUITE	8.7				
Getting Started	Start					
Schemptic Capture	Open Project New Project New Flowchart C	Ipen Sample				
C Simulation	Recent Projects					
Migration Guide	C Klasers/M93z/Desktop/Sementars/LITAR PRO	CHEK MANBOARD ESP32 phans action				
· Instruction	C.Waters/M93z/Desktop/LITAR_PROTEUS/LITA	R PROJEK MAINBOARD ESP32 pdtptj				
Help		Barrow and a second second				
Schematic Capture	News					
PCB Layout Simulation	Proteus Design Suite Professional					8
Visual Designer	New Version Available					
	De	scription	Release Date	USC Valid		
	Proteus Professional 8 11 SP1 [8.11.30228]		83/11/2020	Yes	Download	
	Proteus Professional 8 to SP3 [8 10.29560]		18/05/2020	Yes	Deveniond	
	Protects Professional 8.8 SP1 IB 8 270311		05/03/2019	Yes	Drustlant	
About	E Ignore beta version updates			102	searcounter	
© Labcenter Dectronics 1989-2018	New in Version 8.11					
Release 8.7 SP3 (build 255e1) with Advanced Simulation www.labcenter.com	Diff Pair Routing (Update) C DIF Importing	Component Placement Report				
Registered To:	New in Versions 8.6 to 8.10		more.	guides		
(PerTican - www.SordivRuto) If You Use For Commercial Purposes, Rease Buy III	Design Reporting EDIF2 File Importer Gerber	nd Place Configurator U2 File Output (Updated) PCB Panelization (U	ipdated) Complete Routing	<u>V8.10</u>		
Customer Number: 17-55753-440 Network Livence Families: 01/01/2099	Samacaya Library Impol Consci. PC8 Design Rates - (Updated) Design	i Variants - (Updated) Clitrau trianan Imped	fatesti Cone Via Stitching			
Free Menory: 5,844 MB	Getting Started Movies					
Windows 7 5P1 (x64) v6.01, Build 7601	O Update check completed New Project (PCE	a) Cimzott Project (PCB)				
	tart					
	Open Project New Proj	ect New Flowchart	Open Sample			
	Opent toject	ect ivew riowchart	open Gample			
	Recent Projects					
	C:\Users\M93z\Deskt	op\Sementara\LITAR P	ROJEK MAINBO	ARD ESP32.pd	lsprj	
	C:\Users\M93z\Deskt	op\LITAR PROTEUS\LI	TAR PROJEK M	AINBOARD ESP	P32 ething.pdsprj	
	C:\Lleare\M937\Deckt		TAR PROJEK M		⊇32 ndenri	
	0.1036131W13321D83KL		IN ACT INCOLLY IN		oz.puspij	

Rajah 2.2: Paparan tetingkap New Project

1.4. Pada tetingkap *New Project Wizard Start* tuliskan Projek 1 diikuti dengan kelas dan nombor pendaftaran pada ruangan *NAME*. Manakala, tuliskan PROJEK 1 pada ruangan *PATH* seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 2.3. Kemudian tekan butang

Rajah 2.3: Paparan tetingkap New Project Wizard Start

1.5. Pada tetingkap *New Project Wizard: Schematic Design*, tekan butang pilihan *Create a Schematic from the selected templet*. Seterusnya pilih *Design Templets Landscape A4* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.4. Kemudian tekan butang *Next*.

Rajah 2.4: Paparan tetingkap New Project Wizard: Schematic Design

1.6. Pada tetingkap *New Project Wizard: PCB Layout*, tekan butang pilihan *Do not create a PCB Layout* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.5 dan tekan butang *Next*.

New Project Wizard: PCB Layout	? ×
- Do not create a PCB layout. - Create a PCB layout from the selected template.	
Layout Templates	
Arduino MEGA 2560 rev3 Arduino UNO rev3 DEFAULT Double Eurocard (2 Layer) Double Eurocard (4 Layer) Extended Double Eurocard (4 Layer) Extended Double Eurocard (4 Layer) Generic Eight Layer 1.6mm (5 x Signal, 3 x Plane) Generic Four Layer 1.6mm (2 x Signal, 2 x Plane) Generic Single Layer Generic Six Layer 1.6mm (4 x Signal, 2 x Plane) Single Eurocard (2 Layer) Single Eurocard (4 Layer) Single Eurocard (4 Layer) Single Eurocard with Connector	
C:\Program Files (x86)\Labcenter Electronics\Proteus 8 Professional\Templates\DEFAULT.LTF	
Back 2 Next Cancel	Help

Rajah 2.5: Paparan tetingkap New Project Wizard: PCB Layout

1.7. Pada tetingkap *Firmware*, tekan butang pilihan *No Firmware project* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.6 dan tekan butang *Next*.

New Project Wizard: F	rmware ? X
- No Firmware Project - Create Firmware Proje	1
Create Flowchart Proje	ct
Family	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·
Controller	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·
Compiler	Compilers
Create Quick Start Files	
Create Peripherals	
Back	2 Next Cancel Help

Rajah 2.6: Paparan tetingkap New Project Wizard: Firmware

1.8. Pada tetingkap *Summary*, tekan *Finish* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.7.

New Project Wizard: Summary			? ×
Summary			
Saving As: E:\PPOJEK 1\Projek 1 Kelas [	ET44.04DET19E1022.pdep	ri	
Schematic	1110 01021101 1022.0030	U.	
Lavout			
Firmware			
Details			
Schematic template: C:\Program Files (x No PCB layout No Firmware Project	i6) \Labcenter Electronics\P	Proteus 8 Professional\Template	s\Landscape A4.DTF
Back		Finish	ancel Help

Rajah 2.7: Paparan tetingkap New Project Wizard: Summary

1.9. Rajah 2.8 adalah tetingkap *Workspace Proteus ISIS*. Berikut adalah Langkah-langkah bagi merekabentuk litar skimatik pada ruangan *Workspace Proteus ISIS*.

Rajah 2.8: Paparan tetingkap Workspace Proteus ISIS

1.10. Klik *View* dan pilih *Snap* 10th pada menu tarik ke bawah seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.9 di bawah.

Rajah 2.9: Paparan menu Tarik ke Bawah View

PROSES MEMASUKKAN KOMPONEN

1.1. Pilih dan klik ikon *Component Mode* seperti Rajah 2.10 untuk memilih komponen elektronik yang akan digunakan.

Rajah 2.10: Ikon Component Mode

- 1.2. Tulis nama komponen yang dikehendaki pada kotak 1 sebagai contoh *Resistor* seperti Rajah 2.11.
- 1.3. Setkan Category kepada All Categories seperti di dalam kotak 2 pada Rajah 2.11.
- 1.4. Pilih komponen yang dikehendaki seperti di dalam kotak 3 pada Rajah 2.11.
- 1.5. Pastikan bentuk komponen adalah betul seperti contoh komponen RES adalah seperti di dalam kotak 4 pada Rajah 2.11.
- 1.6. Pastikan terdapat gambar komponen pada *PCB Package* di dalam kotak *PCB Preview* seperti di dalam kotak 5 pada Rajah 2.11.

2 Pick Devices	-	-				2 ×
Keywords:	Besults (12815):				F	RES Preview:
RES 1	Device	Library	Stock Code	Description	-	Analogue Primitive (RESISTOR)
Match Whole Words?	PESMRERAT3 1	DIOIPC7351	Diokey PESMBERATROSTE ND	TVS ZENER UNIDIR 600W 68V SMR		
Show only parts with models?	PCA9546ABS	12010		4-channel IZ-bus switch with nexe		
Category:	PCA9546AD	12010		Archannel I2C-built switch with restat		
(A) Categories)	PCA9546APW	12010		4-channel (2Chus suitch with nexet		
(Unspeched)	POT	DEVICE		Vasable resistor / potentiometer with in or loo law		4
Analog ICs	POTHG	ACTIVE		High Gran dath Interactive Potentiometer (in Los or Artifica Law)		
CMOS 4000 series	PRESET	DEVICE		Preset notartismeter / timmer		
Connectors	PULLDOWN	DSIMMDLS		Diotal Primitive Model Of A Pull-Down Resistor		
Data Converters	PUILLUP	DSIMMDI S		Data Ptivitiva Model OF & Public Resistor		
FCL 10000 Series	PUMD13	BIPOLAR		NPN/PNP resistor-e-a innet transistors: B1 = 4 7kOhma B2 = 47 kOhma		
Inductors	RES	DEVICE		Conscience training to the second s		
Laplace Primitives	RESPRE	DEVICE		Prese notedianeter / timmer		
Memory ILS Microsocasery ICe	RES-VAR	DEVICE		Veisble residur / potetioneter		
Miscelaneous	RESTOSIPR	DEVICE		Resistor network has configuration with common		
Modeling Primtives	RES10SIPD	DEVICE		Resistor network do the configuration		
Healstors	RESIGNIPR	DEVICE		Resister network hus configuration		
Transistors	RES16DIPD	DEVICE		Resistor contraction for configuration		
TTL 74 series	RESTODIPIS	DEVICE				
TTL 74ALS series	RESESIPR	DEVICE		Bealter automber de conferentier atten with common		
TTL 74CBT series	RESESIPD	DEVICE		Resistor naturely for the profession		
TTL 74F series	RESIDE	DEVICE		Resident materials advante Carlo and Annova a		
TTL 74HC series	RESESIPD	DEVICE		Resister and the day of angulater that comments	1	CR President
TTL 74HC1 series	RESISTOR	ASIMMOUS		ressur reven, usuar companyari.	16	CD Frevew.
TTL 74S series	RESONATOR	DEVICE		chang house paraters.		
	RESPACK-7	DEVICE		7 www.ensidor.nack.with.common	3	
	RESPACK-8	DEVICE		a way resident mark with common		
	RT0805DRD0730K1	RESIRC7351	Diskey RT0805DR00730K1LND	BES 30 14 OHM 1/200 K-1000 (2012 metro) SMD		
	RT0805DRD0730K9	RESIPC7351	Digkey BT0805DBD0730K9LND	EES 30 9K (HM 1/8W 5% 0015 (01/2 metric) SMD		4
	RT0905DRD0730KI	RESIRC7351	Diaker RT0805DR00730KL-ND	BES 30 0K OHM 1/20V 5V 0005 (2012 mate) SMD		
1	RT08050R00730R1L	RESIRC7351	Diokey BT0805DBD0730B1LND	BES 30 1 OHM 1/8W 5V 0805 (2012 matter) SMD		
Sub-category:	BT0805DBD0730B9(	RESIPC7351	Dialery BT0805DBD0730B9L-ND	BES 30 9 OHM 1/8W 55, 0895 (2012 metric) SMD		
	RT0805DRD0730RI	RESIPC7351	Dickey BT0805DBD0730BL-ND	BES 30.0 OHM 1/8W, 52, 0805 (2012 metric) SMD		
	RT0805DRD07316KI	RESIRC7351	Dokey BT0805DBD07316KL-ND	RES 315K OHM 1/8W 52: 0805 (2012 metric) SMD		
	RT08050RD0731681	RESIPC7351	Dickey BT0805DBD07316BL-ND	RES 316 OHM 1/8W 55: 0805 (2012 metric) SMD		4
	RT0805DRD0731K6L	RESIPC7351	Digkey RT0805DRD0731KEL-ND	RES 31.6K OHM 1/8W, 5% 0805 (2012 metec) SMD		Ö
	RT0805DRD0731R6L	RESIPC7351	Dickey RT0805DRD0731R6L-ND	RES 31.6 OHM 1/8W, 5% 0805 (2012 metric) SMD		
	BT0805DRD07324KI	RESIPC7351	Diakey RT0805DRD07324KL-ND	RES 324K QHM 1/8W 5% 0805 (2012 metric) SMD		
	BT0805DBD07324BL	RESIPC7351	Diokey BT0805DBD07324BL-ND	RES 324 OHM 1/8W 5% 0805 (2012 matric) SMD		
	BT0805DRD0732K4	RESIPC7351	Diokey RT0805DRD0732K4L ND	RES 32.4K OHM 1/8W 55, 0805 (2012 metric) SMD		
	RT0805DRD0732R4L	RESIRC7351	Diskey BT0805DBD0732B4LND	BES 32.4 OHM 1/8W 5% 0805 (2012 matrix) SMD		
	RT0805DRD07330KI	RESIPC7351	Diskey RT0805DR007330KLND	RES 30K OHM 1 0W 55 0005 (2012 matrix) SMD		
Manufacturer:	RT08050RD07330RI	RESIPC7351	Dokey BT0805DBD073308L-ND	RES 330 OHM 1/8W 53, 0805 (2012 metric) SMD		
	RT0805DR007332KL	RESIPC7351	Diokey RT0805DRD07332KL-ND	RES 332K OHM 1/8W 55, 0805 (2012 metric) SMD		
	RT0805DRD07332RL	RESIPC7351	Dolory RT0805DRD07332RL-ND	RES 322 OHM 1/8W 52 0805 (2012 metric) SMD		
	RT0805DRD0733K2	RESIPC7351	Diskey RT0805DRD0733K2LND	BES 33 2K OHM 1/8W 53, 0005 (2012 metric) SMD		
	RT0805DRD0733KI	RESIPC7351	Diskey RT0805DRD0733KL-ND	EES 33 0K OHM 1/0W 55 0005 C012 metrol SMD		RES40 C
	RT0805DRD0733R2	RESIPC7351	Diakey BT0805DBD0733B2LND	BES 33.2 CHM 1/8W 57.005 (2012 metro) SMD		
	RT09050R00733R2L	RESIDC7351	Dialem PT0905DPD0723PL ND	EC 23 O GUIL 1/0W 55 0055 (2012 match) SMD	- 11	OK Cancel
C		condition services	statute the second second burner	The set of		

Rajah 2.11: Paparan Tetingkap Pick Device

1.7. Klik 2 kali pada tetikus untuk memasukkan komponen yang dipilih ke dalam kotak *Devices* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.12(a).

Rajah 2.12: (a) Paparan Tetingkap Devices bagi komponen RES

- 1.8. Ulang Langkah 1.1 sehingga 1.7 bagi komponen-komponen di bawah ini sehingga mendapat paparan seperti Rajah 2.12(b)
  - i. Perintang RES
  - ii. Kapasitor CAP
  - iii. LED Yellow tiada PCB Package. Sila Ikut langkah memasukkan PCB Package pada 6.10
  - Buzzer BUZ tiada PCB Package. Sila Ikut langkah memasukkan PCB Package
     pada 6.10

- v. ESP32 DEV KIT
- vi. CONN-SIL4
- vii. CONN-SIL6
- viii. CONN-SIL15
- ix. 7815
- x. Suis SPDT
- xi. TBLOCK-I2.

Rajah 2.12: (b) Paparan Tetingkap Devices bagi komponen-komponen lain

1.9. Klik butang OK.

PROSES MELUKIS LITAR PROJEK

1.1. Pilih komponen SW-SPDT dan TBLOCK-I2 dari dalam kotak *Devices* dan diletakkan di dalam ruang Workspace seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 2.13 di bawah.

Rajah 2.13: Paparan Tetingkap *Workspace* bagi SW-SPDT dan TBLOCK-I2

1.2. Bagi melukis penyambugan wayar di antara 2 komponen tersebut, letakkan kursor tetikus pada hujung kaki komponen yang dipilih. Akan kelihatan satu kotak merah kecil pada hujung pin komponen tersebut seperti yang di dalam Rajah 2.14.

Rajah 2.14: Paparan Tetingkap Workspace

1.3. Klik kiri pada tetikus dan jangan lepaskan butang tersebut, tarik kursor tetikus ke hujung pin yang dikehendaki dan lepaskan. Penyambungan 2 pin di antara 2 komponen akan kelihatan seperti Rajah 2.15.

Rajah 2.15: Paparan Tetingkap Penyambungan 2 komponen

1.4. Tekan Ikon *Terminals Mode* seperti Rajah 2.16(a) untuk mengambil label / komponen daripada menu *Terminals* seperti berikut yang akan digunakan di dalam lukisan litar projek 1:-

TERMINALS	l
DEFAULT INPUT	l
	ļ
ID- POWER GROUND	ŀ
	┞
Ø NC	

Rajah 2.16: (a) Ikon *Terminals Mode*

(b) Menu Terminals

1.5. Lukiskan litar bekalan kuasa seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 2.17.

Rajah 2.17: Litar Skematik Bekalan Kuasa

1.6. Tekan Ikon 2D Graphics Box Mode seperti Rajah 2.18(a) untuk mengambil Wire daripada menu Graphics seperti Rajah d2.18(b).

	11	CE GRAPHICS	
	₽ → © □ 💥 ☆ 💵 😽 1	COMPONENT PIN PORT MARKER ACTUATOR INDICATOR VPROBE IPROBE TAPE GENERATOR TERMINAL SUBCIRCUIT 2D GRAPHIC	
		WIRE BUS WIRE BORDER TEMPLATE	
	0		
Box Mode		(b) Menu <i>Gra</i>	phics

Rajah 2.18:(a) Ikon 2D Graphics Box Mode

1.7. Tekan Ikon *2D Graphics Text Mode* seperti Rajah 2.19(a). Tulis perkataan 'LITAR BEKALAN KUASA' seperti seperti Rajah 2.19(b).

Rajah 2.19:(a) Ikon 2D Graphics Text Mode

Rajah 2.19: (b) Text LITAR BEKALAN KUASA

1.8. Lukis litar projek seperti Rajah 2.20.p seperti di bawah ini

Rajah 2.20: Litar Projek

1.9. Klik ikon Design Explorer seperti Rajah 2.21(a).

Rajah 2.21:(a) Ikon Design Explorer

1.10. Semak sama ada *Package* komponen yang digunakan bermasalah atau pun tidak sebelum *PCB Layout* dilakukan seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.21(b). *Missing* bermaksud komponen yang dipilih tidak mempunyai *PCB Package*.

Design Expl	orer 🗙				
	View Search				
	Reference	Туре	Value	Package	Gro
	⇒ BUZ1	BUZZER	BUZZER	🗱 Missing	
	⇒ D1	LED-YELLOW	LED-YELLOW	🗱 Missing	
	⇒ D2	LED-YELLOW	LED-YELLOW	🗱 Missing	
	⇒ D3	LED-YELLOW	LED-YELLOW	🗱 Missing	
	⇒ D4	LED-YELLOW	LED-YELLOW	🗱 Missing	
	⇒ D5	LED-YELLOW	LED-YELLOW	🗱 Missing	
	⇒ DSW1	DIPSW_4	DIPSW_4	🗱 Missing	
	⇒ sw1	SW-SPDT	SW-SPDT	🗱 Missing	
	⇒ SIL1 (CON	CONN-SIL15	CONN-SIL15	🖉 Excluded	
[	⇒ SIL2 (CON	CONN-SIL15	CONN-SIL15	Excluded	
	→ C1 (0.22 uF)	САР	0.22 uF	CAP10	

Rajah 2.21:(b) Paparan Tetingkap *Design Explorer* bagi masalah *Package Missing* dan *Excluded*

1.11. Bagi memperbaiki keadaan ini, klik helaian *Schematic Capture*. Pilih komponen yang mempunyai masalah *Missing* contohnya *Buzzer*. Kemudian, klik butang kanan tetikus dan pilih *Packaging Tool* pada menu turun bawah seperti Rajah 2.22.

$\pm$	Drag Object	
	Edit Properties	Ctrl+E
X	Delete Object	
С	Rotate Clockwise	Z
C	Rotate Anti-Clockwise	х
C	Rotate 180 degrees	С
$\Leftrightarrow$	X-Mirror	V
\$	Y-Mirror	В
Ж	Cut To Clipboard	
C_	Copy To Clipboard	
R	Goto Child Sheet	Ctrl+C
•	Goto Part in Design Explorer	
≯	Highlight Part in PCB Layout	
Ŷ	Highlight Net on Schematic	
Н	Highlight Net on PCB Layout	
0	Display Model Help	Ctrl+H
	Display Datasheet	Ctrl+D
₽	Show Package Allocation	
/	Operating Point Info	
*	Configure Diagnostics	
≱	Make Device	
2	Packaging Tool	
P	Decompose	

Rajah 2.22: Menu Turun Bawah Packaging Tool

1.12. Klik butang Add seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.23.

		efault packa	age?	6dd	Rename Delete Order
				1100	
o. Of G	ates: 1	Gates	s (elements)	can be sw	vapped on the PCB layout?
Pin	Hidden	Common	Туре	Α	
			Passive		
			Passive		
					No packages available for preview.
					Add Pin Passaus Pin
21115.					
vapabl	e Pins:				
.2					Add
					Hemove
					- Replace

Rajah 2.23: Paparan Tetingkap Package Device

1.13. Tulis perkataan CONN-SIL4 pada ruangan *Keyword* seperti di dalam Rajah 2.24 dan kemudian tekan butang *OK*.

Pick Packages			
Keyvorge:	Seads (1)		
CORN-SEA	Device	Lbrary	Description
Category	CONN SE	a consicto	FG 4 way St, Neader, 1003 (#Jh
(N Categories)			
Cannectors			
jox.			
Through Hole			
The second			
partango).			
CONN-SE4 Desires			
	1		
<u></u>			
0 0 0 0			

Rajah 2.24: Paparan Tetingkap Pick Packages

1.14. Pastikan kedudukan pin adalah seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 2.25 dan tekan butang *Assign Package(s).*

Jonage	igo. [001 ☑ D	efault packi	age?	Add	Rename	Delete	• Order			
o. Of G	ater: 1	Gates	s (elements)	can be sv	vapped on the	e PCB layo	£?			1
Pin	Hidden	Common	Туре	Α				45	1	
1			Passive	1					1 C C	~~-~~
2			Passive	4						
				_					2	+0
				_				L	4	
			-	-				3		
							_	<u> </u>	-	
								<u> </u>	3	
						-				
C Pins:					Add	Pin	temove Pin	$\checkmark$	1	
wanabi	e Pins:									
.2							bdd			
							Remove			
						-	Replace			

Rajah 2.25: Paparan Tetingkap Package Device bagi CONN-SIL4

1.15. Pastikan data komponen disimpan pada *libray USRDVC* (*user device*) dan tekan butang *Save Package(s)* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.26.

Select Library For Packa	aged Devices save your package	devices in:
74CBT CM0_NXP CM3_ATMEL CM3_STM32 IDT INFINEON JRC STDIAC STM05FET STSCR STTPLAC		*
USERDVC VUDEV		
	Save Package(s	Cancel

Rajah 2.26: Paparan Tetingkap Set Library for Packaged Devices bagi CONN-SIL4

1.16. Tekan butang Yes seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.27.

Rajah 2.27: Paparan Tetingkap Schematic Capture

1.17. Ulang Langkah 1.11 sehingga 1.16 untuk komponen-komponen berikut. Pada Langkah 1.14 pastikan paparan bagi komponen berkaitan adalah sama seperti Rajah 2.28 sehingga Rajah 2.30.

i. LED-YELLOW $\rightarrow$ LED

Packagi	ngs: LEC	))efault packa	ige?	Add	Rename Delete Order	
lo. Of G	ater: 1	Gates	(elements)	can be sv	pped on the PCB layout?	
Pin A K	Hidden	Common	Type Passive Passive	AK		
VC Pins Swapab	e Pins:				Add Pin Remove Pin Add Add Remove	
					* Replace	

Rajah 2.28: Paparan Tetingkap Package Device bagi LED

ii. DIPSW-4 $\rightarrow$ DIL08

Package [Packagings:	DILO8	age?	Add	Rename Dele	• te Order		10-0	3 ×
No. Of Gate Pin Hic COM1 COM2 COM3 COM4 N01 N02 N03 N04	I Gate	s (elements) Type Passive Passive Passive Passive Passive Passive Passive Passive	A 1 2 3 4 8 7 6 5 5 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9	pped on the PCB lay	yout?	0.3in	0.3in	● ● ● ↓ ● ● 0.1in
Swapable Pin	s:				Add Remove Replace	Hein	sign Pack ane(s)	Cancel

Rajah 2.29: Paparan Tetingkap Package Device bagi DIPSW-4

2 Package Device Packagings: CONN-SIL3 Default package? Add Ren me Delete Orde No. Of Gate: Gates (elements) can be s the PCB layout? Hidden Comn Type Passive Pin COM Passive 0.1in NO 0.2in Add Pin Remove Pir NC Pins Swapable Pin Add Use ARES Libraries Help Assign Package(s) Cancel

iii. SW-SPDT $\rightarrow$ CONN-SIL3

Rajah 2.30: Paparan Tetingkap Package Device bagi SW-SPDT

- 1.18. Bagi penetapan komponen SIL1, klik butang kanan tetikus dan pilih menu *Edit Properties* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.31.

Rajah 2.31: Paparan Tetingkap Turun ke Bawah Edit Properties

1.19. Pastikan penetapan bagi SIL1 yang dilakukan adalah sama seperti yang ditunjukkan pada Rajah 2.32 di bawah ini. Kemudian klik butang *OK*.

Edit Component	1			? ×
Part <u>R</u> eference: Part <u>V</u> alue: <u>E</u> lement:	SIL1 CONN-SIL15	→ New	Hidden: 📃 Hidden: 📃	OK Cancel
PCB Package:	CONN-SIL15	- 8	Hide All 👻	
Other <u>P</u> roperties:			•	
Exclude from Simulati	yout vanant	Attach hierarchy m Hide common pins Edit all properties a	nodule as text	

Rajah 2.32: Paparan Tetingkap Edit Componen SIL1

1.20. Klik ikon menu *Design Explorer* dan paparan adalah seperti Rajah 2.34. Jika masih terdapat komponen yang *Miissing* atau *Excluded*, ulang Langkah 1.11 sehingga 1.17.

×	🚺 Desig	n Explorer 🗙				
	View Sea	rch				
	Reference	Туре	Value	Package	Group	Placement
1	BUZ1 (BU	BUZZER	BUZZER	CONN-SIL4		Top Copper
	C1 (0.22ul	CAP	0.22uF	CAP10		Top Copper
	C2 (0.1uF)	САР	0.1uF	CAP10		Top Copper
	D1 (LED-	Y LED-YEL	LED-YELL	LED		Top Copper
	D2 (LED-	Y LED-YEL	LED-YELL	LED		Top Copper
	D3 (LED-	Y LED-YEL	LED-YELL	LED		Top Copper
	D4 (LED-	Y LED-YEL	LED-YELL	LED		Top Copper
	D5 (LED-	Y LED-YEL	LED-YELL	LED		Top Copper
	DSW1 (S.	SW-DIP4	SW-DIP4	DIL08		Top Copper
	🔶 ESP1 (ESI	P ESP32 D	ESP32 DE	ESP32 DEV		Top Copper
	≯ J1 (TBLOO	C TBLOCK-12	TBLOCK-12	TBLOCK-I2		Top Copper
	≯ J2 (CONN	CONN-SI	CONN-SIL4	CONN-SIL4		Top Copper
	≯ J3 (TBLOO	C TBLOCK-12	TBLOCK-I2	TBLOCK-I2		Top Copper
	≯ J4 (CONN	CONN-SI	CONN-SIL4	CONN-SIL4		Top Copper
	≯ J5 (CONN	CONN-SI	CONN-SIL6	CONN-SIL6		Top Copper
	≯ J6 (CONN	CONN-SI	CONN-SIL6	CONN-SIL6		Top Copper
	≯ J7 (CONN	CONN-SI	CONN-SIL6	CONN-SIL6		Top Copper
	≯ J8 (CONN	CONN-SI	CONN-SIL6	CONN-SIL6		Top Copper
	≯ Ј9 (солл	CONN-SI	CONN-SIL3	CONN-SIL3		Top Copper
	≯ J10 (СОN	N CONN-SI	CONN-SIL3	CONN-SIL3		Top Copper
	≯ J11 (TBLC	TBLOCK-I2	TBLOCK-12	TBLOCK-I2		Top Copper
	찯 R1 (220)	RES	220	RES40		Top Copper
	R2 (220)	RES	220	RES40		Top Copper
	R3 (220)	RES	220	RES40		Top Copper
	R4 (220)	RES	220	RES40		Top Copper
	R5 (220)	RES	220	RES40		Top Copper
	≯ SIL1 (CON	CONN-SI	CONN-SI	CONN-SIL15		Top Copper

Rajah 2.34: Paparan Tetingkap Design Explorer bagi Package

REKABENTUK SUSUNATUR PCB

Rajah 3.1:

1.1. Klik ikon *PCB Layout* seperti Rajah 3.1(a) dan tetingkap *PCB Layout* seperti Rajah3.1(b) akan dipaparkan.

1.2. Klik *View* dan pilih *Snap 0.1mm* pada menu tarik ke bawah seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.2 di bawah.

	/iev	w Edit Library Tools T	echnology					
4 3	¢	Redraw Display	R					
	b	Edit Layer Colours/Visibility	Ctrl+L					
4	ľ.	Toggle Board Flip	F					
	Η	Toggle Grid	G					
r	n	Toggle Metric/Imperial	М					
-4	₽	Toggle False Origin O						
1ª	2	Toggle Polar Co-ordinates						
		Toggle X-Cursor						
		Goto Position	Ctrl+G					
		Goto Component	Ctrl+C					
		Goto Pin	Ctrl+P					
Ŀ	1	Snap 0.1mm	Ctrl+F1					
		Snap 0.5mm	F2					

Rajah 3.2: Menu Tarik ke Bawah View

1.3. Pilih dan klik ikon m seperti Rajah 3.3 dari menu untuk penetapan lukisan kepada skala mm

Rajah 3.3: Menu m

1.4. Pilih ikon *Dimension Mode* pada menu ikon dan lukis 2 anak panah jarak bernilai
100mm dan 73mm seperti di dalam Rajah 3.4 dan pastikan kedua anak panah berada di dalam petak segiempat berwarna biru.

Rajah 3.4: Penetapan Jarak

1.5. Bawa tetikus ke penjuru bawah kiri *PCB Layout* bagi memilih ikon *2D Graphics Box Mode* seperti Rajah 3.5 dari senarai ikon bagi penetapan pada *Layer Selection*.

Rajah 3.5: Ikon 2D Graphics Box Mode

1.6. *Layer Selection* perlu ditetapkan kepada *Board Edge* berwarna kuning seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.6.

Rajah 3.6:Tatapan Warna Board Edge

1.7. Lukiskan *Layer Selection* dengan menetapkan satu petak kuning yang berkeluasan100mm x 73mm seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.7.

Rajah 3.7: Tetapan Board Edge

1.8. Klik ikon *Component Mode*, kesemua komponen akan tersenarai di dalam ruangan *COMPONENTS* seperti Rajah 3.8.

Rajah 3.8: Senarai Komponen di dalam Component Mode

1.9. Pilih kesemua komponen di dalam senarai *Component Mode* dan letakkan kesemua komponen tersebut ke atas *workspace* seperti yang ditunjukkan di dalam Rajah 3.9.

Rajah 3.8: Komponen di atas workspace

1.10. Pilih dan klik ikon *Round Through – Hole Pad Mode* seperti Rajah 3.9 dan pilih perkataan C-90-50.

Rajah 3.9: Ikon Round Through – Hole Pad Mode

1.11. Letakan kedudukan *Round Through – Hole Pad Mod* di empat (4) tempat seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.10 di bawah ini.

Rajah 3.10: Kedudukan Round Through – Hole Pad Mod

- 1.12. Keempat-empat kedudukan *Round Through Hole Pad Mod* ini akan ditebuk dan digunakan untuk memasukkan *cooper stand* nanti.
- 1.13. Pilih dan klik ikon 2D Graphics Text Mode seperti yang ditunjukkan dalam Rajah3.11 di bawah.

Rajah 3.11: Ikon 2D Graphics Text Mode

1.14. Tuliskan Nama, Nombor Pendaftaran dan Kelas pada ruangan *String* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.12.

String:	TULI	s nama	, NOMBOR PEN	DAFTARAN I	DAN KELA	AS PELAJAR	
Justification:				Font Attribute	BS:		
Horizontal:	Left	Centro Centro	e 🔘 Right	Eont face:	Default F	ont	•
V.Vertical:	Iop	Middle	e 🔘 Bottom	Height:	0.1in	×.	
Graphic's Sty	le:			Width:	80th	-	
Global Style:	DEFAULT		•	Bold 2			
Line Width:			Follow Global?	Italic?			
Colour:		-	Follow Global?	Underline?			
Sample			_	Strikeout?			
A	BC	at	$\sim \times$	′Z >	<yz< td=""><td>123</td><td></td></yz<>	123	

Rajah 3.12: Paparan Tetingkap String

1.15. Letakkan kedudukan teks di atas *Workspace* seperti di dalam Rajah 3.13 di bawah.

Rajah 3.11: Kedudukan teks di atas Workspace

1.16. Gerakkan kursor tetikus ke atas teks nama. Klik butang kanan pada tetikus dan tekan menu *X-Mirror* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.12 untuk menterbalikan kedudukan teks secara *vertical*.

Rajah 3.12: Menu Turun ke Bawah X-Mirror

- 1.17. Gerakkan kursor tetikus ke atas teks nama
- 1.18. Klik butang kanan pada tetikus klik *Change Layer*. Kemudian klik *Bottom Copper* seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.13.

Ż		1		Top Copper
7	<u>م</u> ا	#⁰		Bottom Copper
+	Drag Object			Top Silk
	Edit Properties	Ctrl+E		Bottom Silk
	Move to			Top Resist
×	Delete Object			Bottom Resist
c	Rotate Clockwise	Δ		Top Paste
õ	Rotate Anti-Clockwise	s		Bottom Paste
ě	Rotate 180 degrees	D		Mech 1
$\leftrightarrow$	X-Mirror	7		Mech 2
±	Y-Mirror	x		Mech 3
N				Mech 4
őő	Cut To Clipboard			Keepout
40	Copy To Clipboard			Occupancy
	Change Layer		✓	Board Edge

Rajah 3.12: Menu Turun ke Bawah Change Layer – Bottom Copper

1.19. Kedudukan teks dan warna teks anda akan bertukar ke pada warna biru seperti di dalam Rajah 3.13.

Rajah 3.13: Kedudukan dan Warna Teks

1.20. Pilih dan klik ikon *Design Rule Manager* seperti Rajah 3.14 untuk melakukan setting pada laluan litar yang akan dilukis secara automatik oleh computer.

Rajah 3.14: Ikon Design Rule Manager

1.21. Pada paparan tetingkan *Design Rule Manager*, lakukan tetapan pada *Net Classes* – *Power* seperti Rajah 3.15 di bawah.

Net Class: POWER	Uerauts	New		Rename Delet
Routing Styles		Layer A	ssignme	nt for Autorouting
Trace Style: T25 Neck Style: T25	•	Pair 1	(Hoz): (Vert):	Bottom Copper Bottom Copper
Va Style: DEFAULT	r 🚽	Pair 2	(Hoz): (Vert):	(None)
Via Type:	Ratsnest Display:	Pair 3	(Hoz): (Vert):	(None)
C Thru-Hole	Colour	Pair 4	(Hoz): (Vert):	(None)
		Priority:		1

Rajah 3.15: Paparan tetingkap Design Rule Manager bagi Net Classes – Power

1.22. Kemudian, lakukan tetapan pada Net Classes – Signal seperti di dalam Rajah 3.16 di bawah.

Design Rule Manage	er sses Defaults	? <mark>×</mark>
Net Class: SIGNAL	•	New Rename Delete
Routing Styles		Layer Assignment for Autorouting
Trace Style: T25	•	Pair 1 (Hoz): Bottom Copper 👻
<u>V</u> ia Style: DEFA	ULT 🔹	(Hoz): □(None) ▼ Pair 2 (Vert): □(None) ▼
Via Type:	Ratsnest Display:	: Pair 3 (Hoz): □(None) ▼ (Vert): □(None) ▼
Thru-Hole	Colour 📕 Hidden?	(Hoz): (None) ▼ Pair 4 (Vert): (None) ▼
		Priority: 1
		OK Cancel

Rajah 3.16: Paparan tetingkap Design Rule Manager bagi Net Classes – Signal

1.23. Seterusnya, lakukan tetapan pada Default seperti di dalam Rajah 3.17.

<u>N</u> eck Style: T25 <u>R</u> elief Style: RELIEF	▼ ▼	
Tolerances: Cur <u>v</u> e Tolerance:	1th 🜩	
Rule Check Tolerance:	1um 💌	

Rajah 3.17: Paparan tetingkap Design Rule Manager bagi Default

1.24. Pilih dan klik ikon Auto Router seperti Rajah 3.18.

Rajah 3.18: Ikon Auto Router

1.25. klik butang *Begin Routing* seperti Rajah 3.19 untuk mengarahkan komputer membuat/ sambungan litar secara automatik.

) Shape Based Au	ito Router		?
Execution Mode: Run basic sche	dule auton	natically	Begin Routing
Fanout Passes: Routing Passes: Qleaning Passes:	5 50 2	Repeat Phases: 1 Filter Passes: 5 Recorner Pass: Yes	Export Design File
Run specified [Enter router con Launch external	DO file auto mmands int	matically Browse eractively ILECTRA	
Design Rules: <u>W</u> ire Grid: 25th <u>W</u> a Grid: 25th ♥ Allow off grid ro ♥ Enable autoned	uting? sking?	Conflict Handling: © Treat conflicts as missings C Load conflicts as illegal trac lilegal tracks will flash yellow a show as design rule violations	nd Reset to Defaults

Rajah 3.19: Paparan tetingkap Begin Routing

1.26. Hasilnya Begin Routing adalah seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.20.

Rajah 3.20: Hasil selepas Begin Routing

1.27. Sekiranya masih terdapat laluan litar yang tidak besambung secara automatik.Ulang langkah 1.24 sehingga kesemua laluan litar bersambung seperti Rajah 3.20.

PROSES MENCETAK SUSUNATUR LITAR

1.1. Klik menu *Output* dan pilih *Print Layout* pada menu Turun ke Bawah seperti Rajah3.21 di bawah.

File	Out	tput View Edit Library	Tool
		Print Layout	
- N	4	Print Setup	
	6	Printer Information	
k		Mark Output Area	

Rajah 3.21: Menu Turun ke Bawah Print Layout

1.2. Pada paparan tetingkap *Print Layout,* klik pada gambarajah litar dan heret ke tengah litar. Setkan kedudukan litar di bahagian tengah pada bahagian atas kertas seperti di dalam Rajah 3.22.

Rajah 3.22: Paparan tetingkap Print Layout

1.3. Letakkan kertas A4 pada mesin pencetak dan tekan butang OK untuk mencetak gambar komponen dan laluan litar yang telah dilukis sebagai rujukan pada masa pematerian komponen nanti. Hasil cetakan susunatur komponen dan laluan litar adalah seperti Rajah 3.23.

Rajah 3.23: Susunatur Komponen dan Laluan Litar

- 1.4. Ulang Langkah 1.1 bagi menghasilkan litar untuk melakukan proses pendedahan Ultra Violet (UV) dan proses punaran (*Etching*).
- 1.5. Ulang Langkah 1.2
- 1.6. Pastikan pada bahagian *Mod*e tandakan ∨ pada *Bottom Copper* dan *Board Edge* sahaja seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.25.

Rajah 3.25: Paparan Tetingkap Print Layout untuk Bottom Copper dan Board Edge

 1.7. Letakkan kertas *tracing* pada mesin pencetak dan tekan butang *print* untuk mencetak laluan litar sahaja seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.26.

Rajah 3.26: Hasil Langkah 1.7

PROSES PRESENTISIZING

Presensitizing adalah kaedah memproses PCB yang melibatkan penggunaan pendedahan cahaya ultra violet (UV). Berikut adalah Langkah-langkah yang dilakukan dalam proses *presensitizing*.

- 1.1. Buka penutup atas peralatan UV EXPOSURE.
- 1.2. Letakkan hasil cetakan litar menggunakan kertas *tracing* seperti Rajah 3.26 di atas permukaan kaca dalam keadaan **tidak terbalik** seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 3.27.

Rajah 3.27: Alat UV Exposure

1.3. Koyak lapisan pelindung Presensitized PCB dalam keadaan terbalik seperti Rajah 3.28. Ini adalah supaya permukaannya tidak terkena cahaya lampu di dalam makmal projek atau cahaya UV matahari secara langsung.

Rajah 3.28: Lapisan Pelindung Presensitized PCB

1.4. Tekupkan *Presensitized PCB* di atas kertas *tracing* sesuai dengan garisan saiz yang telah dicetak dengan pantas seperti Rajah 3.29.

Rajah 3.29: Kedudukan Presensitized PCB

- 1.5. Tutup dan kuncikan peralatan UV EXPOSURE.
- 1.6. Tekan suis untuk hidupkan UV EXPOSURE dan setkan masa selama 40 saat dengan menekan butang tanda ke atas atau ke bawah seperti Rajah 3.30.

Rajah 3.30: Paparan Tetapan Masa UV EXPOSURE

1.7. Tekan butang hijau untuk mula melakukan proses UV terhadap *Presensitized PCB*. Tunggu sehingga proses ini selesai.

PROSES MEMBUANG FOTORESIS

Proses ini akan membunag fotoresis yang tidak diperlukan pada PCB secara melarutkan bahagian fotoresis yang tidak diperlukan dan membiarkan laluan litar tetap pada PCB. Berikut adalah langkah-langkah yang dilaksanakan.

1.1. Masukkan kepingan PCB yang telah didedahkan pada sinar UV ke dalam bekas yang mengandungi air *developer* dengan menggunakan penyepit plastik yang disediakan seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 3.31. (Basuh tangan atau baju dengan menggunakan air paip jika terkena larutan garam ini untuk mengelakkan rasa gatal pada kulit)

Rajah 3.31: Air developer

- 1.2. Pastikan bahagian lapisan kuprum berada di bahagian atas seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 3.31.
- 1.3. Goyangkan bekas tersebut ke kiri dan kekanan selama 5 minit atau sehingga laluan litar kelihatan jelas pada PCB seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 3.32.

Rajah 3.32: Hasil Langkah 1.3

1.4. Keluarkan PCB dari bekas dengan menggunakan penyepit plastik yang telah disediakan dan basuh ia dengan menggunakan air paip. Hasilnya adalah seperi yang ditunjukkan pada Rajah 3.33.

Rajah 3.33: Hasil Langkah 1.4

PROSES PUNARAN

Proses punaran (*Etching*) adalah salah satu langkah utama dalam pemprosesan akhir papan litar bercetak (PCB). Proses ini menghilangkan lebihan tembaga sehingga dapat mendedahkan corak atau laluan litar yang diinginkan. Dalam proses ini, semua tembaga dikeluarkan kecuali litar yang dilindungi oleh penyaduran timah yang digunakan semasa langkah sebelumnya dalam pembuatan PCB. Tin kemudian dilucutkan dan tembaga dibersihkan dan litar yang baru siap siap untuk beralih ke langkah seterusnya dalam pembuatan. Berikut adalah Langkahlangkah yang dilakukan.

1.1. Masukkan dan letakkan PCB ke dalam mesin *etching* dengan menggunakan penyepit plastik seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 3.34 untuk membuang lapisan kuprum yang tidak diperlukan dan meninggalkan hanya laluan litar sahaja pada PCB.

Rajah 3.33: (a) Mesin etching

(b) Kedudukan PCB di dalam mesin etching

- 1.2. AMARAN. Pastikan cecair asid Ferric Cloride II (Fe₂CL) yang digunakan tidak terkena pada pakaian atau kulit. Asid ini boleh menyebabkan pakaian menjadi kotor serta terhakis dan kulit mengalami gatal-gatal)
- 1.3. Tutup penutup mesin *etching* seperti Rajah 3.35.

Rajah 3.35: Kedudukan Penutup Mesin etching

1.4. Setkan suhu mesin etching kepada 45°C dan masa selama 1 minit seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.36. (PERHATIAN: Pastikan pensyarah penyelia atau pembantu makmal berada bersama-sama).

Rajah 3.35: Tetapan Suhu dan Masa Mesin etching

- 1.5. Tekan butang bertanda U untuk menghidupkan mesin *etching* bagi memulakan proses membuang lapisan kuprum yang tidak dikehendaki.
- 1.6. Tunggu sehingga mesin berhenti untuk melihat samada proses penghasilan litar padaPCB selesai atau tidak.
- 1.7. Ulang langkah 1.5 sehingga kesemua lapisan kuprum yang tidak dikehendaki telah dihakis oleh asid.
- 1.8. Keluarkan litar PCB yang telah selesai proses dari mesin etching dengan menggunakan penyepit plastik yang disediakan.
- 1.9. Basuh PCB dengan menggunakan air paip untuk menghilangkan kesan asid dari litarPCB. Hasil adalah seperti yang ditunjukkan pada Rajah 3.36.

Rajah 3.36: Hasil Langkah 1.9

- 1.10. Seterusnya, lakukan proses menebuk lubang kaki komponen pada PCB dengan menggunakan mesin penebuk yang telah disediakan.
- 1.11. Kemudian, masukkan komponen dengan merujuk pada litar yang telah dicetak pada kertas A4 seperti Rajah 3.23.
- 1.12. Lakukan, proses pematerian komponen sehingga mendapatkan hasil seperti Rajah3.37.

Rajah 3.37: Hasil Proses Pematerian

1.13. Rajah 3.38 adalah litar projek yang telah dihasilkan dan boleh diteruskan dengan pengujian.

Rajah 3.38: Litar Projek

RUJUKAN

- AddOhms. (24 February, 2016). *Linear Voltage Regulators (LM7805) | AO #17*. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=OAoEWaGtQjs
- Akbari, M. (2019). *Getting Started with the ESP32 on Arduino IDE*. Retrieved from https://electropeak.com/learn/getting-started-with-the-esp32/
- BAHARIN, M. N. (Julai, 2011). MANUAL PENYEDIAAN PAPAN LITAR BERCETAK (PCB). Retrieved from https://aminmaizun.files.wordpress.com/2011/07/manualpenyediaan-pcb.pdf
- DroneBot Workshop_ESP32. (2021). Retrieved from https://dronebotworkshop.com/esp32-2/
- DroneBotWorkshop. (2 April, 2020). *Introduction to ESP32 Getting Started*. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=xPIN_Tk3VLQ

Electronics Fundamentals: Voltage Regulator. (2021). Retrieved from

https://www.jameco.com/Jameco/workshop/learning-center/voltage-regulator.html

ESP32 Series Datasheet. (2021). Retrieved from

https://www.espressif.com/sites/default/files/documentation/esp32_datasheet_en. pdf

Insight Into ESP32 Features & Using It With Arduino IDE. (2021). Retrieved from https://lastminuteengineers.com/esp32-arduino-ide-tutorial/

- Lewis, J. (6 October, 2012). *Voltage Regulator Tutorial and Basics*. Retrieved from https://www.baldengineer.com/regulator-basics.html
- *Power Supplies for Beginners, Part 3*. (2021). Retrieved from https://www.electronicstutorials.ws/supplies/power-supplies-for-beginners-part-3.html
- ProjectsandProducts. (22 September, 2018). *How to Use Proteus.Tutorial for beginners#1*. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=NJIbSI6qG6Q
- Shamshiri, A. (14 September, 2019). *How to use ESP32 with Arduino IDE full details with examples and code*. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=--Fj8QDIGuQ
- Shojaei, A. M. (2019). *Interfacing TB6612FNG Dual Motor Driver with Arduino*. Retrieved from https://electropeak.com/learn/interfacing-tb6612fng-dual-motor-driver-module-with-arduino/

16450 Ketereh, Kelantan 09-7889 126

